

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U000380

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 30-01-2025

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ №72 від 21.02.2025 р.

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Погребняк Вікторія Олександрівна

2. Viktoriia O. Pohrebniak

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7188-3152

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 016

Назва наукової спеціальності: Спеціальна освіта

Галузь / галузі знань: освіта

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Спеціальна освіта

Дата захисту: 30-01-2025

Спеціальність за освітою: Спеціальна освіта

Місце роботи здобувача: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, буд. 9, Київ, 01030, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 7448

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, буд. 9, Київ, 01030, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, буд. 9, Київ, 01030, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 14.29.29

Тема дисертації:

1. Соціальна адаптація дітей із порушенням мовлення в інклюзивному дошкільному закладі освіти
2. Social Adaptation of Children with Speech Disorders in an Inclusive Preschool Institution

Реферат:

1. Дисертація присвячена дослідженню соціальної адаптації дітей з порушенням мовлення в умовах закладу дошкільної освіти з інклюзивним навчанням. У роботі розглядаються особливості комунікативного розвитку у дітей з порушенням мовлення та його вплив на соціальну адаптацію в групі однолітків. З'ясовано стан розробленості проблеми соціальної адаптації дітей з порушенням мовлення в закладі дошкільної освіти з інклюзивним навчанням в теорії та практиці освіти дітей з особливим освітніми потребами. Проаналізовано науково-теоретичні підходи щодо визначення основних понять досліджуваної проблеми. Викладено законодавчі, нормативно-правові та методичні засади інклюзивної освіти на базі закладів дошкільної освіти. Схарактеризовано організацію проведення експериментального дослідження розвитку соціальної адаптації дітей з порушенням мовлення з описом визначених етапів (підготовчий – діагностичний; основний – експериментальний; заключний – формування висновків). Визначено вимоги до проведення діагностичного

етапу дослідження (аналіз психолого-педагогічної діагностики розвитку дітей з порушеннями мовлення, що визначає рівень підтримки та ступінь труднощів дитини. Проведення логопедичного обстеження для визначення мовленнєвого порушення досліджуваних та особливостей їх мовленнєвого розвитку).

Охарактеризовано основні вимоги щодо проведення дослідження соціальної адаптації дошкільників із порушенням мовлення за визначеними компонентами (соціально-емоційний, соціально-комунікативний та соціально-мотиваційний), критеріями (емоційне благополуччя; соціально-емоційна стабільність; низький рівень тривожності в умовах закладу дошкільної освіти; міжособистісна взаємодія з однолітками; соціально-поведінкова компетентність і комунікативні навички; комунікативна взаємодія з дорослими, однолітками; мотивація до комунікативної взаємодії (говоріння, аудіювання); соціальна мотивація (взаємодія дітей під час спільної діяльності); вмотивованість відвідування закладу дошкільної освіти) та рівнями розвитку соціальної адаптації. Здійснено розробку нових корекційно-логопедичних підходів до соціальної адаптації дітей із ЗНМ, які реалізуються у програмі «Соціальна адаптація дітей із ЗНМ в інклюзії». Визначені підходи, спрямовані на підвищення рівня соціальної адаптації у дітей із ЗНМ в умовах дошкільного інклюзивного навчання, що передбачають корекційне виховання дітей із ЗНМ в родині, удосконалення існуючих підходів до психолого-педагогічного супроводу таких дітей з урахуванням сучасних тенденцій розвитку дітей із ЗНМ.

Охарактеризовано основні напрямки проведення корекційно-логопедичного впливу (Блок 1.

Опосередкований вплив на соціальну адаптацію дітей із ЗНМ. Блок 2. Педагогічна просвіта батьків з розвитку соціальної адаптації дітей із ЗНМ. Блок 3. Особистісно-зорієнтований підхід у роботі з дітьми із ЗНМ).

Здійснено експериментальну перевірку ефективності програми «Соціальна адаптація дітей із ЗНМ в інклюзії», спрямованої на реалізацію корекційно-логопедичної роботи, що забезпечує процес соціальної адаптації дітей із ЗНМ (4-5 років) в умовах закладу дошкільної освіти з інклюзивним навчанням. Узагальнено результати дослідження, що підтверджують успішність соціальної адаптації дітей молодшого дошкільного віку завдяки спеціально організованому педагогічному процесу. Реалізація програми, що поєднувала методи прямого та опосередкованого впливу, продемонструвала свою ефективність у забезпеченні позитивної динаміки показників соціальної адаптації (усунення або зменшення соціальної тривожності, налагодження міжособистісної взаємодії, підвищення рівня комунікативної взаємодії із дорослими та однолітками, зацікавлення до емоційного стану інших, налагодження емоційного благополуччя, ініціативність у спілкуванні та спільній діяльності, покращення стану соціальної залученості у колективі закладу дошкільної освіти) досліджуваної категорії дітей в інклюзивному освітньому середовищі закладу дошкільної освіти. Отримані результати педагогічного експерименту дозволили стверджувати, що розроблена та апробована програма соціальної адаптації дітей із ЗНМ в інклюзивному освітньому середовищі закладу дошкільної освіти забезпечила ефективність її реалізації у процесі корекційно-логопедичного впливу. Результати реалізації програми свідчать про її важливість та ефективність у створенні інклюзивного простору, де діти можуть розвивати необхідні соціальні компетенції, що, в свою чергу, сприяє їхній успішній соціальній адаптації в колективі.

2. The dissertation focuses on the study of social adaptation of children with speech disorders in the context of inclusive preschool education. The research examines the specific features of communicative development in children with speech disorders and its influence on their social adaptation within peer groups. The study investigates the theoretical and practical aspects of the problem of social adaptation of children with speech disorders in inclusive preschool settings. It analyzes scientific and theoretical approaches to defining the main concepts of the research topic and presents the legislative, regulatory, and methodological foundations of inclusive education in preschool institutions. The research outlines the organization of the experimental study of social adaptation development in children with speech disorders, detailing its stages: preparatory-diagnostic, main-experimental, and final-conclusion formation. Diagnostic requirements are defined, including psychological and pedagogical diagnostics of children with speech disorders to determine the level of support required and their challenges. Speech therapy examinations were conducted to assess the speech disorders and the peculiarities of their speech development. The study highlights the main requirements for researching social adaptation of preschoolers with speech disorders, focusing on defined components (social-emotional, social-communicative,

and social-motivational), criteria (emotional well-being, social-emotional stability, low anxiety in preschool settings, interpersonal interaction with peers, social-behavioral competence and communication skills, interaction with adults and peers, motivation for communication (speaking, listening), social motivation during joint activities, and motivation to attend preschool), and levels of social adaptation. The research developed a new program, «Social Adaptation of Children with Speech Disorders in Inclusive Settings», aimed at increasing the level of social adaptation in children with speech disorders within inclusive preschool education. The program incorporates corrective measures for family-based upbringing, improvement of psychological and pedagogical support, and consideration of modern trends in the development of children with speech disorders. The primary areas of corrective speech therapy are described: (1) indirect influence on social adaptation, (2) parental education on the development of social adaptation in children, and (3) a child-centered approach in working with children with speech disorders. The experimental validation of the «Social Adaptation of Children with Speech Disorders in Inclusive Settings» program demonstrated its effectiveness in achieving positive dynamics in social adaptation indicators (e.g., reduction of social anxiety, establishment of interpersonal interaction, improvement of communicative interaction with adults and peers, increased interest in others' emotional states, emotional well-being, communication initiative, and active involvement in group activities). The program has proven effective in fostering the development of essential social competencies, ensuring successful social adaptation in inclusive preschool environments. Scientific Contributions The research novelty lies in the following: For the first time, components (social-emotional, social-communicative, and social-motivational), criteria (emotional well-being, social-emotional stability, low anxiety levels in preschool, interpersonal interaction with peers, social-behavioral competence and communication skills, interaction with adults and peers, motivation for communication (speaking, listening), social motivation during joint activities, and motivation to attend preschool), and levels of social adaptation for children with speech disorders in inclusive environments were substantiated and developed. Corrective speech therapy approaches for social adaptation of children with speech disorders in inclusive preschool settings were scientifically grounded and defined. A program for social adaptation of children with speech disorders was developed, based on their level of support and degree of challenges in an inclusive educational environment, including indirect influence on social adaptation, parental education on social adaptation, and a child-centered approach to working with children with speech disorders. The system of collaboration among inclusive preschool staff, inclusive resource center specialists, speech therapists, and parents involved in the process of social adaptation of children with speech disorders was improved. The content, forms, and methods of corrective speech therapy for children with speech disorders were further developed to enhance their communicative competence and social adaptation within a peer group.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Погребняк В.О. Стан емоційного розвитку дітей з порушеннями мовлення в умовах інклюзії. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. № 23 (2023). С. 88-102.
- Погребняк В. О. Стратегія соціальної адаптації дошкільників з порушеннями мовлення в умовах інклюзивної освіти Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Педагогічні науки. № 3 (2023). С. 194-202

- Погребняк В. О. Аналіз стану включення дітей з порушеннями мовлення в інклюзивну освіту. НПУ імені М.П. Драгоманова. 2023. № 44. С. 52-58.
- Погребняк В. О. Особливості логопедичної роботи в закладах дошкільної освіти з інклюзивною формою навчання НПУ імені МП Драгоманова. 2023. № 45. С. 81-86.
- Федоренко С. В., Погребняк В. О. Комунікативна компетентність як умова соціальної адаптації дітей з порушеннями мовлення. Науковий журнал Хортицької національної академії. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2022. Випуск 2(7). С. 168-175
- Федоренко С., Погребняк В. Шляхи оптимізації соціальної адаптації дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення в інклюзивних групах закладу дошкільної освіти. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. 2024. № 2(25). С. 259-271.
- Погребняк В. О. Pedagogical conditions of socialization of children with speech disabilities in an inclusive institution. Система освіти і виховання дітей з особливими освітніми потребами: досвід минулого – погляд у майбутнє. Збірник наукових праць. Харків, 2023. С. 254-258.
- Погребняк В. О. Теоретичні підходи до вивчення соціальної адаптації дітей з порушеннями мовлення в закладі дошкільної освіти. Освіта і наука-2022. Київ, 2022. С. 1140-1141.
- Погребняк В.О. До проблеми адаптації дітей з порушеннями мовлення в закладі дошкільної освіти з інклюзивною формою навчання. Освіта осіб з особливими потребами в умовах миру. Київ, 2023. С. 405-409

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Федоренко Мирослав Ігорович

2. Myroslav I. Fedorenko

Кваліфікація: к. пед. н., доцент, 13.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8697-8795

Додаткова інформація: <https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=9UMcd5gAAAAJ>;

<https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57214154879>;

<https://www.webofscience.com/wos/error/authorNotFound>

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, буд. 9, Київ, 01030, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Базима Наталія Валентинівна
2. Nataliya Bazyma

Кваліфікація: к. пед. н., доцент, 13.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7651-3812

Додаткова інформація: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=zV6ezy0AAAAJ&hl=ru>

Повне найменування юридичної особи: Запорізький національний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125243

Місцезнаходження: вул. Університетська, буд. 66, Запоріжжя, Запорізький р-н., 69011, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Белова Олена Борисівна
2. Olena Belova

Кваліфікація: к. пед. н., доцент, 13.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6162-4106

Додаткова інформація: <https://scholar.google.com/citations?user=kzKKDZgAAAAJ&hl=uk&oi=ao>;
<https://www.webofscience.com/wos/author/record/2220907>;
<https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216792637>

Повне найменування юридичної особи: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Код за ЄДРПОУ: 02125616

Місцезнаходження: вул. Огієнка, буд. 61, Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський р-н., 32300, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мартиненко Ірина Володимирівна
2. Iryna V. Martynenko

Кваліфікація: д.психол.н., доц., 19.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001- 5003-465

Додаткова інформація: <https://scholar.google.com/citations?hl=uk&user=xZkEyZ4AAAAAJ>; Web of Science
ResearcherID: AAQ-9321-2021

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, буд. 9, Київ, 01030, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Швалюк Тетяна Миколаївна

2. Tetiana Shvaluk

Кваліфікація: к. пед. н., доцент, 13.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3836-1015

Додаткова інформація: <https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=VrCpDO4AAAAAJ>;
<https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57459775900&origin=recordPage>;
<https://www.webofscience.com/wos/author/record/2272403>

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, буд. 9, Київ, 01030, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заклучні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Конопляста Світлана Юріївна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Конопляста Світлана Юріївна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Кліваденко Наталія Іванівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна